

PRATA OM TEATER

Vad roligt att du och dina elever skall besöka Dalateatern för att se en föreställning?

Vissa har aldrig varit på teater, vissa är väldigt teater-vana. Hur som helst kan det vara en god idé att förbereda sig genom att *prata om teater*. Här hittar ni några övningar ni kan göra för att få i gång tankarna och samtalen kring ert kommande teater-besök. Det finns inga rätt eller fel! Syftet är att väcka nyfikenhet och på ett prestigelöst och lustfyllt sätt undersöka teaterns värld tillsammans med sina klasskompisar.

Använd de övningar du tycker passar bra för just dina elever och era förutsättningar. Det finns olika utförande-alternativ efter varje övningsbeskrivning så du som lärare kan anpassa övningen utefter din grupp. Du hittar även en teaterordlista med ett urval av teaterord som ni kan titta närmre på eller använda för att söka svar på eventuella frågor som dyker upp under arbetet.

Samtalshandledning för respektive uppsättning hittar du på vår hemsida <https://dalateatern.se/samtalshandledning-ar/> Där hittar ni övningar för att arbeta med tematiken i våra barn- och unga-produktioner.

Har ni andra funderingar kring Dalateatern Barn & Unga? Tveka inte att höra av er:

Malin Byman
Dramapedagog Dalateatern
malin.byman@dalateatern.se
023-777 621

BERÄTTA OM DALATEATERN!

Dalateatern- Länsteatern i Dalarna har funnits sedan 1975.

Dalateatern har ett uppdrag att spela teater för hela Dalarnas län. Vi är er teater! Vi gör oftast tre till fyra produktioner/pjäser per år. En barn- och ungdomspjäsa som spelas dagtid, ibland kvällstid på exempelvis skollov. En produktion/pjäsa per år som spelas för offentligheten på kvällar, mer riktad till en äldre, vuxen publik. Vårt teaterhus finns i Falun, men vi turnerar och spelar på många andra platser i hela Dalarna. Då tar vi med oss all scenografi och bygger upp scenen på den plats där vi skall spela. Dalateatern har en fast anställd dramapedagog som vår skolpublik får möta före- och eller efter föreställningen för att fördjupa teaterupplevelsen genom att tillsammans arbeta med och fundera kring pjäsens tematik. Här får publiken själva vara aktiva, deras tankar är det som är viktigt och det som ska få ta plats. Även skådespelarna är en del av detta möte med skolpubliken.

De skådespelare som arbetar på Dalateatern har olika konstnärliga högskoleutbildningar. Många har börjat med teater på en kulturskola eller estetiska programmet på gymnasiet. På teatern arbetar även kostymmästare, rekvisitör, maskör, producent, marknadsstrateg, sufflör, regissör, belysningsmästare och många, många fler. Det är många olika kunskaper som behövs för att driva en teater.

I mån av tid genomför vi även en hel del andra projekt utöver våra teaterproduktioner. Läs mer om oss på vår hemsida: www.dalateatern.se

ÖVNINGAR

ETT-ORDS-RUNDA:

Vad är teater? Var och en säger ett ord de tänker på när de hör ordet **teater**. Det skall vara icke-värderande ord. Exempelvis ord som handlar om vad som finns på en teater, vad man kan göra på en teater, vilka som arbetar där osv. I stället för ord så som *kul, tråkigt* osv.

Alternativ 1

Skriv på lappar, lägg i en ask. Läraren läser upp alla ord.

Alternativ 2

Prata två och två och bestäm ett ord gemensamt som sedan berättas för hela gruppen.

Alternativ 3

Brainstorma fritt, skriv upp på tavlan vad som sägs av eleverna.

Dyker det upp några frågor kan ni söka efter svaret tillsammans i exempelvis **teaterordlistan** i detta dokument, eller ta med frågorna till oss på teatern när ni kommer hit.

ATT VARA PUBLIK:

Du kan vara publik på en mängd olika platser och på en mängd olika sätt. Beroende på var du är publik någonstans finns det olika förhållningsregler. Här kommer en övning ni kan göra som handlar om att vara **PUBLIK**. Klicka på länken nedan så får ni ta del av övningen:

<https://youtu.be/98DE6Hgizk>

Tips på följdfrågor kopplade till övningen:

Att vara publik.

Vilken skillnad är det på olika publiktyper?

Ex. en publik som går på en:

Fotbollsmatch / Biljardtävling

- hur mycket kan de låta? Röra på sig?

Bio / Teater

-hur mycket kan en bio/teaterpublik låta?

Röra på sig? Kan publiken på teatern äta

popcorn samtidigt? Varför? / Varför inte?

Jämför gärna fler publikgrupper med varandra

ALTERNATIVA SÄTT ATT UTFÖRA ÖVNINGEN; ATT VARA PUBLIK:

Alternativ 1

Hitta bilder på olika publikgrupper, låt gruppen gissa vad de är publik till. Se till att själva evenemanget finns med i bilden också. Så du bara kan täcka över det och sen visa hela bilden för klassen efter att de gissat.

Alternativ 2

Gör enbart en brainstorming kring vilka olika typer av evenemang det finns där man kan vara publik. Samtala sedan kring vilka skillnader och likheter det finns dem emellan. Helgrupp eller två och två.

DET ÄR UPP TILL BETRAKTAREN / FRI TOLKNING:

Öva er i att tolka bilder och intryck. Det finns precis lika många tolkningar som det finns betraktare och allas tolkningar är rätt! Vi ser det vi ser och vi upplever det vi upplever inför ett konstverk, scenkonstföreställning m.m. Vissa bilder är väldigt figurativa och konkreta andra bilder mer abstrakta och kanske mer öppna för fri tolkning. Längst bak i häftet finns 4 st bilder som ni kan använda för att öva er i att tolka fritt!

Instruktion:

Skriv ut och placera bilderna någonstans i rummet eller sätt upp dem på väggen. Ge alla elever en varsin penna och några lappar, post-it eller något liknande. Be eleverna gå runt och titta på bilderna och skriva ner alla ord som de kommer att tänka på när de tittar på bilden. Det kan vara något de ser i bilden, en känsla de får av bilden osv.

Lapparna de skriver ord på placeras vid bilden innan de går vidare till nästa bild. Alla lappar är anonyma.

Sedan går ni gemensamt igenom orden/lapparna som skrivits till varje bild. Markera tydligt att allas tolkningar är rätt!

GEMENSAM TOLKNING AV ORDEN:

-Dela in gruppen i fyra grupper.

-Varje grupp får en av bilderna och alla orden som skrivits till den bilden.

-Nu skall gruppen ta inspiration av orden och skriva en dikt till bilden. De skall försöka få med så många av orden som möjligt, de får lägga till andra utfyllnadsord för att kunna skapa riktiga meningar osv.

-När grupperna skapat sina dikter, få de framföra dem grupp för grupp. De läser då upp sin dikt i kör, alltså alla läser samtidigt. Låt dem öva på det några gånger innan ni presenterar gruppvis.

Kanske går det också att hitta på berättelser utifrån bilden?

SAMTAL EFTER ÖVNINGEN:

Prata sedan om att det är exakt samma sak med teater och den föreställning ni skall se, allas tolkning är rätt och alla har rätt till sin egen upplevelse! När vi delar med oss av våra olika tolkningar och upplevelser så kan nya tankar väckas och tillsammans kan vi förstå, tolka och uppleva en föreställning/bild/bok på sätt vi inte kunde gjort utan varandra.

Till dig som pedagog: låt gärna teaterbesöket vara fritt från uppgifter som syftar till att få bekräftelse på att eleverna förstått handlingen. Undersök i stället nyfikenhet varje elevs *upplevelse* av föreställningen. Forskning visar att många elever upplever en stress då de tar del av scenkonst för att de vet att de kommer få frågor efteråt om vad det handlade om och då väcks en oro över att inte förstå allt som teatern/dansen osv försöker förmedla. Prata om att det är ok att inte förstå allt, alla förstår på sitt sätt och hittar sin mening av det man tagit del av. Genom att dela med sig av sina olika tolkningar och upplevelser kan vi skapa en fördjupad och bredare förståelse för föreställningen i sig men också för varandra.

Hitta gärna samtal som knyter an föreställningens tematik till elevernas egen vardag och verklighet. Använd gärna övningarna ur samtalshandledningen som ni får skickad till er eller hittar via vår hemsida:

<https://dalateatern.se/samtalshandledning-ar/>

TEATER-ORDLISTA

Ett axplock ur teaterns olika begrepp och termer. Kommer ni på fler?

AKT: en del av pjäsen. En pjäs är ibland uppdelad i två eller flera akter.

AMATÖR: på latin betyder det ”en som älskar” en person ex. skådespelare som inte har skådespeleri som sitt yrke men som skådespelar på fritiden kallas amatörskådespelare.

APPLÅDTACK: När skådespelarna & ljud- och ljus tekniker tar emot applåder från publiken efter föreställningen.

BELYSNINGSMÄSTARE: Den som sköter ljuset på teatern, hänger upp lampor och styr ljuset under föreställningen.

LJUDTEKNIKER sköter ljudet under föreställningen.

BLACK: När ljuset släcks helt och hållet och det blir alldeles mörkt på scenen.

DEKOR: Miljön på scenen, hur scenen ser ut. Samma sak som **SCENOGRAFI**.

DIALOG: En scen/del av en scen i pjäsen där två eller flera karaktärer i pjäsen samtalar med varandra. Säger sina repliker mot varandra.

DRAMAPEDAGOG: På Dalateatern håller dramapedagogen bl.a i för- och/eller efterarbete med publiken i samband med våra produktioner. Publiken får genom ex. olika typer av drama-övningar arbeta med och reflektera kring pjäsens tematik.

DRAMATIKER: En pjäsförfattare, den som skriver pjäser.

FOAJÉ: Här samlas publiken innan föreställningsstart, och eventuellt i pausen mellan akterna.

FÖRESTÄLLNING: Du går till teatern för att se en föreställning.

GENREP: Den allra sista repetitionsdagen, en testföreställning innan premiärföreställningen, oftast inför publik.

GRADÄNG: Publikplatser med sittplatser i olika nivåer.

KOLLATIONERING: Alla som ska arbeta med pjäsen möts för första gången på teatern. Starten på repetitionsperioden.

KOSTYM: Alla plagg som skådespelarna har på sig på scenen.

KOSTYMÖR/KOSTYMDESIGNER: Den som bestämmer vilken kostym som ska finnas med i en pjäs. Ritar kostymskisser.

KOSTYMMÄSTARE: Den som tillverkar/införskaffar kostymen.

KULISS: Del av dekoren/scenografin som är flyttbar.

MASK: Smink på teatern kallas mask. Kan också vara halv- eller hel-mask och inte syfta till smink.

MASKÖR: Den som arbetar med mask/smink och hår/peruk.

MANUS: Pjäs i textform.

MONOLOG: när en skådespelare pratar själv. Längre textstycke i manuset som är tillskrivet en av rollkaraktärerna.

MYGGA: En liten mikrofon som ligger längs med kinden, används om det är svårt för skådespelarna att nå ut till hela publiken utan förstärkning. På stora scener eller utomhusscener.

PATINERING: När kostymmästaren gör så ett plagg ser gammalt eller slitet ut.

PJÄS: En berättelse/historia som spelas på en scen ofta på en teater.

PREMIÄR: Första föreställningen inför betalande/inbjuden publik.

PUBLIK: De som kommer till teatern för att se en föreställning, de sitter i **SALONGEN**

PUNDARE: En tyngd som läggs bakom kulissen, den tynger ner den så den inte faller omkull.

REGISSÖR: Den som tänker ut en idé utifrån en pjäs och hjälper skådespelarna hur de skall göra på scenen för att framföra berättelsen.

REKVISITA: De saker som används/finns med på scenen. **REKVISITÖREN** arbetar med att införskaffa, tillverka eller göra om saker för att de ska passa till respektive uppsättning.

REPETITION: Tid då skådespelarna, tillsammans med regissören samt ljud och ljus, övar på att framföra pjäsen, innan den spelas för publik. Ofta ca. 8 veckor.

REPLIK: Det som skådespelarna säger i föreställningen. Replikerna står skrivna i **MANUS**.

SCEN: Den yta där skådespelarna befinner sig där **FÖRESTÄLLNINGEN** framförs. Ibland upphöjd, ibland på ett golv med publiken runt om. En scen är också en del av pjäsen. Pjäsen är uppdelad i olika scener i manuset (*Scen 1, Scen 2 osv*)

SCENANVISNING: Det som står i manuset som inte sägs, men det kanske görs i handling av skådespelarna eller av ljud och ljus. Scenanvisningen kan t. ex ange en känsla/stämning för kommande scen *ex Följande scen utspelar sig i kusligt mörker eller På avstånd hörs ett skratt eller Ali flyttar glaset från bordet*

SCENERIER: Hur skådespelarna ska röra sig på och över scenen

SCENOGRAF: Den som kommer på och bestämmer hur miljön på scenen ska se ut, den som bestämmer dekoren/scenografin.

STICKREPLIK: En replik som sägs av en skådespelare precis innan en annan skådespelare ska säga sin replik eller göra något. Eller så ska ljud- eller ljus tekniker göra något efter/under den repliken.

SUFFLÖR: En person som följer med i manus under hela föreställningen och hjälper skådespelarna om de tappar bort sig eller glömmer bort sina repliker. Oftast finns Sufflören endast med som hjälp fram till Premiären.

PRAKTISKA SAKER ATT TÄNKA PÅ NÄR DU BESÖKER TEATERN

Förbered er på det praktiska genom att gå igenom följande punkter. Alla blir lugnare av att få veta tider och förhållningsregler i förväg. Du ger också eleverna större chans att få ”lyckas” om du förbereder dem innan.

Vad skall vi se?

Läs gärna lite om föreställningen i förväg, kika på affischen. Finns någon samtalshandledning ni kan ta del av i förväg? **Se efter här:**
<https://dalateatern.se/samtalshandledning/>

Undersök tillsammans vad förhandsinformationen väcker för tankar/förhoppningar hos er.

Vilken tid börjar föreställningen?

Kom i god tid så ni hinner hänga av er ytterkläder, gå på toaletten och landa lite innan ni ska gå in till salongen. Ge gärna eleverna en samlingsstund som är **MINST 10 min innan** angiven föreställningsstart. Föreställningen behöver starta på angiven start-tid!

På grund av brandsäkerhet behöver vår publik **hänga av sig ytterkläder** och stora väskor innan de går in i salongen. Plocka ur dina värdesaker ur fickor och väskor.

Hur lång är föreställningen?

Ta reda på hur lång tid ni skall vara på teatern, är det två akter med en paus emellan? Hur lång är pausen?

Se till att ha lite tid efter föreställningen så att ni slipper känna er stressade. Ni skall hinna hämta jackor, gå på toaletten, eventuellt prata med oss som arbetar på teatern.

Ta gärna med matsäck att äta vid eventuell paus. Ta med kall mat, sallad eller liknande, då vi ej kan erbjuda uppvärmning av mat. Tänk på att **ingen mat eller dryck får förtäras inne i teatersalongen.** Den avsedda matplatsen lämnas så som den hittades, d.v.s hel och ren.

Att fota, filma eller att använda mobilen under föreställningen är strängt förbjudet! Mobiler skall vara helt avstängda alternativt på flygplansläge. Att plocka upp sin mobil under pågående föreställningen stör inte bara dem som sitter bredvid eller bakom dig i publiken utan också skådespelarna som står på scenen och teknikerna som sköter ljud och ljus, det kan även störa tekniken som används. **Mobillådor finns som ni kan låna under teaterbesöket.**

Vi älskar att få höra hur vår publik tar emot det vi berättar! Skratt och reaktioner på det som visas på scenen är alltid och mer än ok! Däremot ser vi gärna att ni lämnar andra samtal utanför teatersalongen. Tänk på att skådespelarna kan höra er lika bra som ni hör dem.

Ta en extra titt innan ni lämnar teatern så ni inte glömt något!

Gilla oss gärna på sociala medier och ta del av vår verksamhet.

Fler tips på hur du som pedagog kan förbereda och samtala om scenkonst med dina elever:

Ett bra material framtaget av Riksteatern, som handlar om att möta scenkonst tillsammans med en ung publik:

[Riksteatern-Att-oppna-nya-varldar.pdf](#)

Föreläsning om Riksteaterns modell för samtal efter en scenkonstupplevelse: [En väv av tecken - samtal om scenkonst med barn och unga - YouTube](#)

Har ni frågor gällande er bokning till någon föreställning? Ta kontakt med;

Mats Höjer, producent

mats.hojer@dalateatern.se

Har ni frågor gällande samtalshandledning, för- eller efterarbeten? Ta kontakt med;

Malin Byman, dramapedagog

malin.byman@dalateatern.se

2025-01-07

2025-01-07